

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Web 2.0 Araçları ile Balkan Türkülerine Yönelik Etkinlik Tasarımı

Hatice Güneş^{1*}

¹ Aydın Adnan Menderes
Üniversitesi,
hatice.altunkaya@adu.edu.tr
<https://ror.org/03n7yzv56>

* Sorumlu Yazar

İlk gönderim tarihi: 22.10.2024
Kabul tarihi: 13.03.2025
Çevrim içi yayın tarihi: 30.06.2025

Öz: Türkülerde, Türk toplumunun sosyal, kültürel ve duygusal yaşamının izlerini bulmak mümkündür. Türküler, ilk ortaya çıktığı ve derlendiği bölgenin dil özelliklerine ve yaşam özelliklerine de ayna tutar. Bu bağlamda Balkan türküleri, bölgede yaşayan Türklerin sevinç, özlem, aşk ve ayrılıklarını anlatan sözler içerir. Belli bir ezgi ile söylenen Türküler, sözlerinin zihinde kalıcılığı ve dikkat çekiciliği gibi özellikleri bakımından dil eğitiminde yararlanılabilecek araçlar olarak değerlendirilebilir. Dil öğretiminde, öğrenenlerle kültürel iletişime girilmesi gerekmektedir. Zira dil öğrenmek için öğrenilen dilin kültürünü de öğrenmek gerekir. Bu bakımdan türküler, kültüre ışık tutarak iletişimi sağlayan bir meşale görevi de görebilir. Bu çalışmada, nitel araştırma yönteminden yararlanılarak doküman analizi tekniğine başvurulmuştur. Çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde dil becerilerinin edindirilmesi için üç Balkan türküsünden yararlanılarak günümüz teknolojilerinden Web 2 araçları "LearningApps", "Wordwall" ve yapay zekâ destekli sunu hazırlama aracı "Slidesgo" uygulaması kullanılmak suretiyle ders etkinlikleri tasarlanmıştır. Günümüz dünyasının artan teknolojik araçları ve yapay zekânın eğitim dünyasına girmesi, eğitim ortamlarında derslerin söz konusu teknolojiler ile tasarlanmasını gerekli kılmaktadır. Teknolojinin sağladığı birden fazla duyuya hitap etme, öğrenci-öğretmen etkileşimini sağlama, öğrenme sürecinin eksikliklerini tespit ederek geribildirim verme gibi özellikler, öğrenmeyi ve öğretmeyi keyifli bir hâle getirebilmektedir. Dil eğitimi sürecinin çeşitli etkinlikler çerçevesinde yürütülmesi, öğrencilerin derse motive olarak aktif katılımını sağladığı gibi öğrenilecek konuya ilgi duymalarına da katkıda bulunur. Her sınıfta farklı zekâ türlerinden öğrenciler bulunacağı için etkinliklerin çeşitlendirilmesi tüm sınıfın öğrenmesine hizmet edebilir. Böylece öğrenciler, dil becerilerine ilişkin uygulamalar yaparak dersi birden fazla duyu yoluyla aldıkları bilgilerle eğlenceli ve kalıcı bir biçimde öğrenebilirler. İlgili literatürde, akademik anlamda teorik bilgi içeren çalışmaların bulunmasının yanı sıra bu teorinin pratikte nasıl uygulanması gerektiğini ele alan çalışmaların da bulunması gerektiği düşüncesinden hareketle bu çalışmadaki etkinlikler tasarlanmıştır. Teknoloji desteği ile tasarlanan etkinlikler, öğrencilerin Türkçeyi öğrenmelerine hizmet edebilecek, öğretmenlere de ders işlemeye dönük örnekler sunarak etkinlik tasarlama hususunda ilgili alanda çalışan öğreticilere örnek teşkil edebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Balkan türküleri, Web 2.0 araçları, teknoloji.

1. Giriş

Milletlerin yaşayış, sevinç, duygu ve dünyaya bakış açılarını yansıtan birtakım değer ve birikimler vardır. Bu değer ve birikimler, zamanla kültür olarak adlandırdığımız ve nesilden nesile aktarılan ve millî benliği yansıtan öğeler arasında yer alır. Söz konusu öğeler arasında önemli bir yer teşkil eden türküler, Türk kimlik ve yaşayışının izlerinin açık ve net bir şekilde izlerinin sürülebildiği ezgili bir şekilde söylenen Türkçe metinlerdir.

Göher (2010) türkülerin, çeşitli duygu ve durumları ifade etmesinin yanı sıra tarihsel olaylar, sosyoekonomik şartlar, kültürel değişimler ve toplumsal yönelimleri de yansıtan bir özellik gösterdiğine işaret etmektedir.

Küçükbezirci (2006) türkülerdeki zengin dilin, büyük ve saygın bir uygarlığın dili olduğunu, türkülerin binlerce yıllık bir süreçte oluşan, sade, alımlı, damıtılmış, rafine, insani her türlü duygu ve düşüncüyü en kısa ve en anlamlı şekilde anlatabilen bir dile sahip olduğunu belirtir.

Türküler, içerdikleri zengin söz varlığı unsurları ile eğitim öğretim sürecinde yararlanılabilecek metinler arasında yer alır. Artun (2009) dildeki sözcükler, deyimler, söz kalıpları, özdeyiş ve atasözlerinin halk edebiyatı ürünleri kullanılarak çocuklara öğretilebileceğini belirtmektedir. Benzer şekilde türküler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde de hem kültürel iletişimi sağlamak hem de dil becerilerini kazandırmak amacıyla kullanılabilecek eserler arasındadır. Dil öğretimi aynı zamanda kültüre ilişkin öğelerin öğretimini de gerektirdiği için türküler, öğretim sürecinde birden fazla amaca hizmet edebilir. Arı ve Top (2016) türkülerin ezgili olma özelliklerinden dolayı öğrenmeyi kolaylaştırdığını, bu nedenle ortaokul Türkçe derslerinde konu ve etkinliklerle birlikte türkülerin dinletilmesinin öğrencilerin derse olan ilgisini artırması bakımından öğrenme ortamını da olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir. Benzer şekilde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de öğrencilerin neşeli, ezgili türkülerini dinleyerek eğitim almaları, dili motive olmuş bir şekilde öğrenmeleri amacı ile kullanılabilir. Tekşan ve Sügümlü (2018) türkülerin, Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılma sürecinde, dil bilgisi kurallarının kavratılmasında, derse giriş etkinliği olarak ve rahatlama, eğlenme gibi durumlarda kullanmaya uygun olduğunu ve bu nedenle Türkçe derslerinde türküler hem metin hem etkinlik hem de kültür unsuru olarak kullanmak gerektiği hususunu ilgili literatürün istifade ve dikkatlerine sunmuştur. Çangal (2012) yabancılara Türkçe öğretiminde ezgili olma özelliğine sahip olan türkülerin kullanımının öğrenmeyi kolaylaştırdığını, türkü yardımıyla yapılacak etkinliklerin öğrencilerin telaffuzlarını geliştirdiğini ifade ederek öğrencilerin türküyü birkaç kez dinledikten sonra sözlerini tekrarlamaya çalıştıklarını, bu şekilde öğrencilerin dinleme becerilerinin yanında konuşma becerilerinin de geliştiğine dikkat çekmiştir. Bu veriye ilave olarak Çangal (2012) türkülerin kavuştaklarında bazı kelimeler sıklıkla söylendiğinden tekrar edilen bu kelimelerin telaffuzlarının öğrenciler tarafından kolayca söylendiğini ve bu kelimelerin ezberlenmesinin daha kolay olduğunu ifade eder.

Türküler, çoğu zaman derlendikleri yörenin adları ile anılırlar. Bu bağlamda Balkanlar, Türk edebiyatının pek çok sahasına katkı sunması bakımından dikkat çekmektedir. Balkan veya Rumeli türküler adı ile anılan türküler, söz konusu yörede yaşayan halkın yüzyıllarca süren yaşamının bir iz düşümüdür. İsen (1997) Balkanların, Osmanlı İmparatorluğu içinde, sanatçı, bilim ve devlet adamı üreten bir merkez hâline geldiğini, 16.-17. yüzyıllar arasında, devlet içinde görev alan 22 sadrazamın Bosnalı olduğunu belirterek 16. yüzyıla gelindiğinde, Osmanlı edebiyat eserlerinin büyük bir kısmının da Balkanlarda üretildiğini ifade eder. Bu eserler arasında türküler büyük bir yer tutar. Yahya Kaçar (2008) TRT arşivinde ve repertuarında bulunan ve notaları ile tespit edilebilmiş 356 adet Rumeli türküsünün bulunduğunu belirtir. Türk kültür ve folklorunda önemli bir yer tutan Balkan türkülerinin Türkçenin eğitim öğretimi sürecinde yararlanılması gereken önemli bir kaynak olduğu düşünülmüş ve bu çalışmada üç Balkan türküsünden yararlanılarak teknoloji destekli eğitim-öğretim etkinlikleri hazırlanmıştır.

2. Yöntem

Araştırmada, “araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesnenin, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışıldığı, önemli olanın, onu uygun bir şekilde gözleyip belirleyebilmek olduğu” (Karasar, 2012) model olarak tanımlanan tarama modeli kullanılmıştır.

2.1. Araştırmada Kullanılan Materyaller

Çalışmada, Balkan türkülerini kaynak eserlerden araştırılmış ve Türkçenin öğretiminde kullanılabilecek üç türkü, Türkçe ve dil eğitimi alanında üç uzmanla görüşülerek tespit edilmiştir. Tespit edilen türküler ile Web 2.0 araçları “LearningApps”, “Wordwall” ve “yapay zekâ destekli Slidesgo” uygulaması kullanılarak Türkçenin öğretiminde kullanılabilecek etkinlikler hazırlanmıştır.

2.2. Veri Analizi

Araştırmada veriler, doküman incelemesi (belgesel tarama) yolu ile analiz edilmiştir. Karasar (2012) var olan kayıt ve belgeleri inceleme yolu ile veri toplamaya belgesel tarama denildiğini ve bunun belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsadığını ifade etmektedir.

3. Bulgular ve Yorum

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenenlerin sosyal aktör olarak öğrenme sürecinde yer alması büyük önem arz eder. Öğrencilerin derse etkin katılımı, eğitim etkinliklerinin öğrenci motivasyonunu artıracak, eğlenceli bir içerik sunacak şekilde düzenlenmesi ile mümkündür. Bu bağlamda türküler, öğrencilerin motive olmuş bir şekilde eğlenerek öğrenmelerine destek olabilir. Türküler, dil öğretiminde hem kültürel iletişimi sağlama hem de içerdikleri zengin söz varlığı ile dört temel dil becerisi ve dil bilgisi öğretimi sürecinde çeşitli etkinliklerin tasarımında materyal olarak kullanılabilecek önemli kültür öğelerindendir.

3. 1. Etkinlik Örnekleri

3. 1. 1. Etkinlik 1.

Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme Metni'nde (2021, s. 51) tanımlayıcı "Etkileşim" alt başlığında "Genel Sözlü Etkileşim" bölümü bulunmaktadır. Bu konu aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:

Sözlü etkileşimin hem sözlü etkileşimi hem de canlı, yüz yüze işaretleşmeyi içerdiği anlaşılmaktadır. Burada ölçekler uzmanlık alanına yönelik türler eklenerek bir kez daha "kişiler arası", "işlemsel" ve "değerlendirici" olmak üzere üç makro işlev tarafından düzenlenmiştir. Ölçekler, "muhatapı anlama" ile başlamaktadır. "Muhatap", bir diyalogda doğrudan doğruya konuşulan kişi anlamına gelen biraz teknik bir terimdir. Daha önce de belirtildiği gibi sözlü kavrama ölçeklerini açıklayacak olan metafor, bir dizi eş merkezli iç içe girmiş dairedir. Burada biz işte bu dairelerin merkezindeyiz: Kullanıcı/öğrenen, muhatap ile etkileşime aktif olarak katılmaktadır. Diğer ölçekler ise aşağıdaki gibidir:

- Kişiler arası: "Karşılıklı konuşma",
- Değerlendirici: "Resmî olmayan tartışma (arkadaşlarla)"; "Resmî tartışma (toplantılar)", "Hedef odaklı iş birliği";
- İşlemsel: "Bilgi alışverişi", "Mal ve hizmet alımı", "Mülakat yapma ve mülakata girme" ve "İletişim ve haberleşme araçlarını kullanma"

Birinci etkinlik. bu ölçekte belirtilen bir kazanımı öğrencilere vermek amacı ile tasarlanmıştır.

"LearningApps", "Wordwall" ve "Slidesgo" Uygulaması ile Oluşturulan Genel Sözlü Etkileşim Etkinliği

Etkinlik Seviyesi: Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen B1 Seviyesindeki Öğrenciler

Etkinlikle Gerçekleştirilmesi Hedeflenen Kazanımlar: Genel Sözlü Etkileşim (Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme, 2021, s. 77):

- İlgi alanları ve mesleki alanıyla ilgili rutin veya rutin olmayan aşına olduğu meselelerde biraz güvenle iletişim kurabilir. Bilgi alışverişinde bulunabilir, bilgiyi denetleyebilir veya onaylayabilir, daha az rutin olan durumlarla ilgilenebilir ve bir şeyin neden sorun olduğunu açıklayabilir. Filmler, kitaplar, müzik vb. gibi daha soyut ve kültürel konular hakkında düşüncelerini ifade edebilir.

Derse girişte öğrencilerin dikkatini çekmek ve hedeften haberdar etmek için yapay zekâ destekli "Slidesgo" aracı ile Mavrova kasabası hakkında hazırlanan bir sunu gösterilir.

Resim 1

Öğrencilere, Mavrova hakkında aşağıdaki ağ adresinde bulunan sunu dersin giriş aşamasında gösterilir.

(<https://slidesgo.com/editor?template=9ce98a6f-9199-47d1-af1c-810e12b954c8&aipresentation=%7B%22topic%3A%22Mavrova+Kasabası+doğal+güzellikleri,+tarihi,+kültürü%22%2C%22tone%3A%22%22%2C%22language%3A%22%22%2C%22vector%3A%22%22%2C%22slides%3A%22%22%2C%22lang%3A%22en%22%22%7D&lang=en> - rs=landing-ai-slidesgo)

- Sunu izlendikten sonra öğrenciler ile Mavrova hakkında konuşulur.
- “Mavrova’dan Çıktım Yola” adlı Balkan türküsünün sözlerinin yazılı olduğu çalışma kâğıtları öğrencilere dağıtılır. Sözler, öğretmen tarafından okunur. Daha sonra gönüllü öğrenciler tarafından da okunur.
- Öğrencilere türkünün sözlerinde bilmedikleri kelimeler varsa altını çizip yönergesi verilir.
- Bilinmeyen kelimeler bağlamdan hareketle tahmin edilmeye çalışılır ve sonrasında da tahminler Türk Dil Kurumu Türkçe sözlük aracılığı ile doğrulanır.
- Öğrencilerden bu kelimelerle ilgili farklı cümleler kurmaları istenir.
- Öğrencilerin kelimeleri pekiştirmeleri için Web 2 aracı Wordwall ile hazırlanmış olan kelime eşleştirme etkinliğini yapmaları sağlanır.
- Etkinlik Ağ Adresi: <https://wordwall.net/tr/resource/77284381/kelimeleri-resimleri-ile-elestirelim-turkce-ogrenelim>
- Etkinlik Görseli:

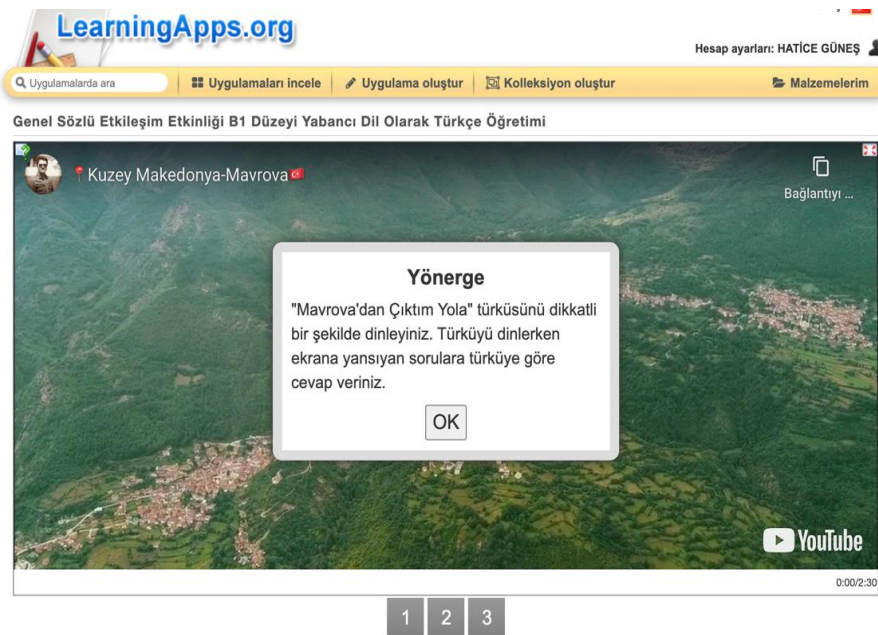
Resim 2

Öğrencilerle birlikte “Mavrova’dan Çıktım Yola” türküsü dinlenir ve ardından söz konusu türkü ile hazırlanan LearningApps etkinliği gerçekleştirilir.

- “Mavrova’dan Çıktım Yola” türküsü ağ adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=ElNDQGO6ZOg>
- LearningApps Etkinliği Ağ Adresi: <https://learningapps.org/watch?v=pviam983c24>
- Söz konusu etkinlik, video aralarına eklenen sorular yolu ile hazırlanmıştır. Görsel-işitsel olarak birden fazla duyuya hitap edebilen etkinlik ile öğrenciler hem dikkatli bir şekilde dinleyebilir hem de eğlenerek kalıcı öğrenmeler gerçekleştirebilir.
- LearningApps Etkinliği Görseli:

Resim 3

Etkinliğin LearningApps uygulamasının son sorusu “İzlediğiniz videoda Mavrova görüntüleri vardır. Mavrova hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklinde hazırlanmıştır. Bu şekilde hazırlanma nedeni, etkinlikte öğrencilere kazandırılmak istenen genel sözlü etkileşim başlığındaki beceriyi kazandırabilmektir. Dersin bitiş aşamasında, genel bir değerlendirme yapılarak öğrencilerden doğdukları yeri betimlemeleri istenir. Böylece sınıf ortamında genel bir sözlü etkileşim meydana gelebilecek ve öğrenciler Türkçeyi iletişim sürecinde kullanabileceklerdir.

3. 1. 2. Etkinlik 2

Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme Metni’nde (2021, s. 51) tanımlayıcı ölçek bölümünün alt başlığında işitsel (veya işaret dilinde) medya içeriğini ve kayıtları anlama başlığı yer almaktadır.

Bu ölçeğin; mesajları, hava tahmin raporlarını, anlatılan hikâyeleri, haber bültenlerini, röportaj ve belgeselleri kapsayan işitsel ve işaret dilinde medya yayınlarını ve videosuz kayıtlı materyalleri içerdiği belirtilmiş ve bu ölçekte işlevsel hâle getirilen anahtar kavramlar aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

- Somut bilgileri anlama,
- Ana noktaları, gerekli bilgileri anlama,
- Önemli bilgileri yakalama,
- Konuşmacının duygu durumu, tavırları ve bakış açılarını tanıma.

Etkinlik, bu ölçekte belirtilen bir kazanımı öğrencilere vermek amacı ile tasarlanmıştır.

LearningApps Uygulaması ile Oluşturulan Sözlü Kavrama Etkinliği

Etkinlik Seviyesi: Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen B2 Seviyesindeki Öğrenciler

Etkinlikle Gerçekleştirilmesi Hedeflenen Kazanımlar: İşitsel (veya işaret dilinde) medya içeriğini ve kayıtları anlama (Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme, 2021, s. 56):

☐ Standart dilde sunulan çoğu belgesel ve diğer birçok kayıtlı veya yayımlanmış materyali anlayabilir ve bu materyallerdeki ruh durumunu, tutumu vb. tanıyabilir.

Etkinlik, dinleme öncesi, sırası ve sonrası olmak üzere üç aşamada hazırlanmıştır.

Öncelikle öğrencilerin derse girişte ilgilerini çekebilmek ve ders içinde kullanılacak türkünün içerisinde bulunan kelimelere dikkati yöneltmek için birkaç tane resim gösterilir ve bu resimlerin adlarını aşağıda sunulan uygulama aracılığı ile eşleştirmeleri istenir.

Etkinlik Ağ Adresi: <https://learningapps.org/watch?v=pux7qupkn24>

Resim 4

Öğrencilerle dersin girişinde web 2 aracı Learning Apps ile hazırlanan etkinlik gerçekleştirildikten sonra Tuna Boyu türküsü Learning Apps etkinliği ile dinlenir.

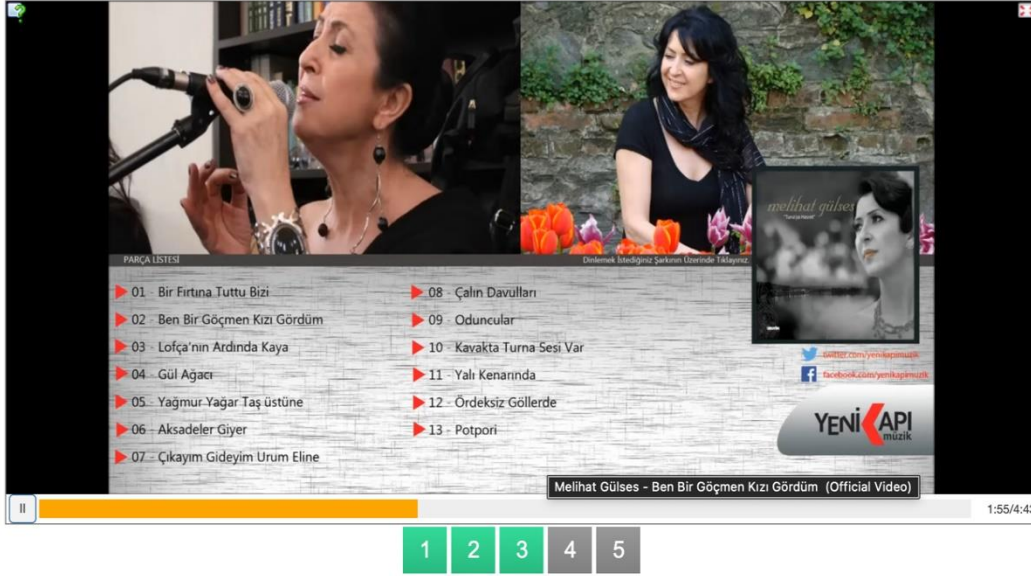
Etkinlik 2 Ağ Adresi: <https://learningapps.org/watch?v=puh6ufav524>

Etkinlik için öncelikle öğrencilere “Aşağıdaki türküyü dikkatli bir şekilde dinleyiniz. Size sorulan soruları türküyeye göre cevaplayınız.” yönergesi sunulur. Uygulamaya yüklenen türkü videosunun farklı dakikalarına aşağıdaki sorular yerleştirilir ve dinleme sırasında öğrencilerin bu soruları yanıtlaması istenir.

1. Türküyü söyleyen, Tuna boyunda kimi görmüştür?
2. Göçmen kızının elinde ne vardır?
3. Göçmen kızının annesi var mıdır?
4. Telgrafın tellerinden haber var mıdır?
5. Göçmen kızının babası var mıdır?

Resim 5

B2 Genel Sözlü Kavrama

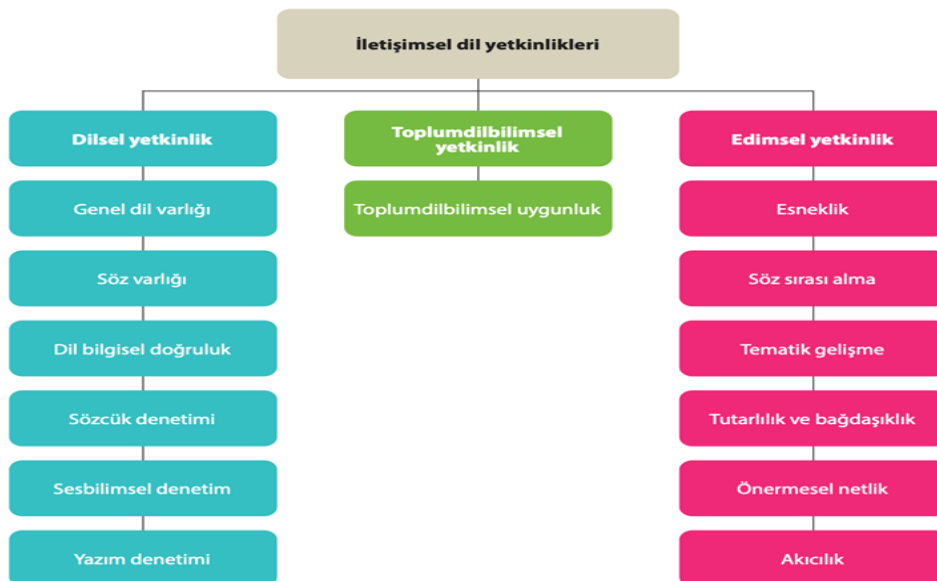
Dinleme etkinliği sonrasında öğrencilerle Tuna Boyu türküsü ve bu türkünün duygusu hakkında konuşulur. Ardından türkü sözlerinin bulunduğu kâğıtlar öğrencilere dağıtılır ve okumaları istenir. Türkü, gönüllü öğrenciler tarafından seslendirilir. Öğrencilerin seslendirmeleri sonrasında telaffuzlarına yönelik uygun geribildirimlerde bulunulur. Öğrencilerle türkü sözlerine yönelik kelime çalışması yapılır. Bilmedikleri kelimeler varsa işaretlemeleri istenir. Kelimelerin anlamlarının ortaya çıkarılması için bağlamdan hareketle öğrencilerin anlamı tahmin etmeleri istenir. Tahminlerin doğrulanması için sözlük kullanılır. Sonrasında öğrencilerin söz konusu kelimelerle yeni cümleler kurmaları istenir. Gelecek derse kadar öğrencilerden derste öğrenilen kelimeleri günlük yaşamlarında kullanmaya çalışmaları önerilir.

3.1.3. Etkinlik 3

“D-AOBM (2021, s. 133) Örnek Tanımlayıcı Ölçekleri: İletişimsel Dil Yetkinlikleri” başlığında “dilsel yetkinlik”, ‘toplumdilbilimsel yetkinlik’ ve “edimsel yetkinlik” olmak üzere üç ayrı alan yer almaktadır:

Şekil 1

İletişimsel Dil Yetkinlikleri, D-AOBM, s. 137.

Şekil 1’de yer alan dilsel yetkinlik başlığı alt alanlarında ‘söz varlığı’ ve ‘dil bilgisel doğruluk’ başlıkları yer almaktadır. Bu başlıklara ilişkin açıklamalar söz konusu metinde, aşağıdaki şekilde verilmiştir:

Söz varlığı

Bu ölçek, kullanılan ifadelerin genişliği ve çeşitliliği ile ilgilidir. Genellikle geniş çapta okuma yoluyla edinilmektedir. Bu ölçekte işlevsel hâle getirilen anahtar kavramlar şunlardır:

- Kullanım alanı çeşitliliği – A1 seviyesinden B2 seviyesine, sonrası seviyelerde sınırsız,
- Dilin türü: Temel sözcük/işaret ve öbek birikimi ile başlayan, deyimisel ifadeler ve gündelik anlatımı içeren çok geniş bir sözcük birikimine doğru bir ilerleme.

Dil bilgisel doğruluk

Bu ölçek, hem kullanıcının/öğrenenin “önceden hazırlanmış” ifadeleri doğru hatırlama yeteneği hem de düşünceyi ifade ederken dil bilgisel yapıya odaklanma kapasitesi ile ilgilidir. Bu zordur çünkü düşünceleri ifade ederken veya daha zorlu görevleri gerçekleştirirken kullanıcı/öğrenen zihinsel işlem kapasitesinin çoğunu görevi yerine getirmeye adanmalıdır. Bu nedenle karmaşık görevler sırasında dil bilgisel doğruluk azalma eğilimindedir. Ayrıca İngilizce, Fransızca ve Almanca araştırmalar, öğrenenin dili daha bağımsız ve yaratıcı bir şekilde kullanmaya başlamasıyla dil bilgisel doğruluğun B1 seviyesi civarında azaldığını göstermektedir. Doğruluğun çizgisel bir şekilde artmadığı gerçeği tanımlayıcılara da yansımaktadır. Bu ölçekte işlevsel hâle getirilen anahtar kavramlar şunlardır:

- Belirli bir birikimin denetimi (A1 seviyesinden B1 seviyesine),
- Hataların belirginliği (B1seviyesinden B2 seviyesine),
- Kontrol derecesi (B2 seviyesi ile C2 seviyesi arası).

Üçüncü etkinlik tasarımı, D-AOBM’nde (2021) yukarıda sözü edilen yetkinlik alanlarındaki kazanımlara yönelik olarak hazırlanmıştır.

LearningApps Uygulaması ile Oluşturulan İletişimsel Dil Yetkinlikleri Etkinliği:

Etkinlik Seviyesi: Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen C1 Seviyesindeki Öğrenciler

Etkinlikle Gerçekleştirilmesi Hedeflenen Kazanımlar: İletişimsel Dil Yetkinlikleri (Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme, 2021, s. 135):

Söz Varlığı Kazanımı C1

- Dolaylı ifadelerle boşlukların anında üstesinden gelmeye izin veren geniş bir sözcük birikimine iyi bir şekilde hâkimdir, az da olsa ifade ve kaçınma stratejileri arayışı içindedir. Daha az karşılaşılan kelimelerin/işaretlerin bile eş anlamlılarını kullanarak hemen hemen tüm durumlarda birkaç kelime seçeneği arasında seçim yapabilir. Yaygın deyimisel ifadelere ve gündelik anlatıma hâkimdir; kelimeleri/işaretleri oldukça iyi kullanabilir. Kendi uzmanlık alanında ortak olan teknik kelime ve deyimisel ifade genişliğini anlayabilir ve uygun şekilde kullanabilir.

Dil bilgisel doğruluk Kazanımı C1

- Sürekli olarak yüksek derecede dil bilgisel doğruluğu korur, hatalar nadirdir ve fark edilmesi zordur.

Dersin giriş aşamasında öğretmen, öğrencilere bugün derse “Vardar Ovası” adlı bir Balkan türküsü dinleyerek başlayalım der ve aşağıdaki ağ bağlantısında bulunan türküyü dinletir.

Etkinlik türküsü ağ bağlantısı: <https://www.youtube.com/watch?v=JZjKTjXvX1s>

Türkü dinlendikten sonra öğrencilerle türkü hakkında konuşulur. Türkünün Türk kültürünü yansıtan anlamları açıklanır. Öğrencilere türküyü dinledikten sonra neler hissettikleri sorulur. Daha sonra öğrencilere türkü sözlerinin yazılı olduğu çalışma kâğıtları dağıtılır. Öğrencilerden türkü sözlerinde bulunan isim tamlamalarının altını çizmeleri, bilmedikleri kelimeler varsa metnin altına not almaları istenir. A1 düzeyi konuları arasında yer alan tamlamaların hatırlatılması ve pekiştirilmesi esas amaç olup çerçeve metinde belirtilen dil bilgisel doğruluğu koruyacak derecede bilgiye erişmelerini sağlamaktır. İşaretleme sonrası Wordwall uygulaması ile hazırlanan aşağıdaki isim tamlaması etkinliği yapılır.

İsim Tamlaması Etkinliği Ağ Adresi: <https://wordwall.net/tr/resource/77291420>

Resim 6

Söz varlığı etkinliği olarak türküde geçen söz varlığı unsurları üzerinde durulur. Öğrencilerin bilmediği kelimelerin anlamları tahminlerden hareketle bulunmaya çalışılır. Tahminler sonrasında kelimeler Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne bakılarak doğrulanır ve öğrencilerden söz konusu kelimeler ile cümle kurmaları istenir. Bilinmeyen olası sözcüklerin pekiştirilmesi amacıyla Web 2.0 aracı Wordwall ile hazırlanan aşağıdaki etkinlik sınıf ortamında yapılır:

Etkinlik Ağ Adresi: <https://wordwall.net/tr/resource/77302122>

Resim 5

Wordwall Daha iyi dersleri daha hızlı oluşturun Etkinliklerim Sonuçlarım Etkin

0:08 1 / 4

ova sıla yol gurbet şehir

Gurbetteki bir kimsenin doğup büyüdüğü ve özlediği yere denir.

Cevapları gönder

Söz Varlığı Etkinliği C1 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Paylaş

Öğrencilere ders sonunda konuyu hatırlamaları ve tekrar etmeleri için Yunus Emre Enstitüsünün <https://www.youtube.com/watch?v=txWlZY4Wfc> adresindeki ders kaydını izlemeleri tavsiye edilir.

Sonuç

Türküler, belli bir ezgi ile söylendiği, sözlerinin zihinde kalıcılığı ve dikkat çekiciliği gibi özellikleri bakımından yabancılar Türkçe öğretiminde yararlanılabilecek önemli verimlerdir. Demirci (2019) Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde yapılan 15 bilimsel tez çalışmasını araştırmış ve neticesinde, öğretmenler ile öğrencilerin yabancı dil öğretiminde şarkı ve müzik kullanımının % 69 ile % 91.1 oranında olumlu katkılar sağladığı yönünde düşünceleri bulunduğunu ortaya koymuştur.

Türkçe öğrenen yabancılar için kültürel bir iletişim sunan türküler, kültüre ışık tutarak yabancılar için bir meşale görevi de üstlenirler. Delen ve Toyran (2023) Türk halk kültürünün, yabancılar Türkçe öğretiminde mutlaka kullanılması gereken temel bir kaynak olduğuna dikkat çekmiş ve halk kültüründeki dilin en yalın hâlinin de türkülerde karşımıza çıktığını dile getirmişlerdir.

Bu çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde dil becerilerinin edindirilmesi için üç Balkan türküsünden yararlanılmıştır. Etkinliklerin hazırlanmasında Web 2.0 araçları “LearningApps” ve “Wordwall” uygulamaları ile yapay zekâ destekli sunu hazırlama aracı olan “Slidesgo” uygulamasından yararlanılmıştır. Günümüz dünyasının artan teknolojik araçları ve yapay zekânın eğitim dünyasına girmesi, eğitim ortamlarında derslerin bu teknolojiler ile tasarlanmasını gerekli kılmaktadır. Dil eğitimi sürecinin çeşitli etkinlikler çerçevesinde yürütülmesi, öğrencilerin derse motive olarak aktif katılımını sağladığı gibi öğrenilecek konuya ilgi duymalarına da katkıda bulunur. Her sınıfta farklı zekâ türlerinden öğrenciler bulunacağı için etkinliklerin çeşitlendirilmesi elzemdir. Teknoloji desteği ile tasarlanan etkinlikler, öğrencilerin Türkçeyi öğrenmelerine hizmet edebilecek, öğretmenlere de ders işlemeye dönük örnekler sunarak etkinlik tasarlama hususunda ilgili alanda çalışan öğreticilere örnek teşkil edebilecektir.

Öneriler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, D-AOBM'nde (2021) yer alan dil becerilerine ilişkin ölçekler dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir. Türkçe öğretme-öğrenme sürecinde gelişen teknolojinin kullanımı, ders ortamını keyifli bir hâle getirebilecek ve kalıcı öğrenmeleri sağlayabilecektir.

Bu çalışmada, üç Balkan türküsünden yararlanılarak teknoloji destekli üç ders etkinliği tasarlanmıştır. Dil becerilerini öğrencilere kazandırabilmek için farklı yörelerin türküleri ile de çeşitli etkinlikler tasarlanmalıdır.

Türk edebiyatının çeşitli coğrafyalarında üretilen otantik metinler, dil öğretimi sürecinde teknoloji ile birleştirilmeli ve öğrenci ile öğretmenlerin istifadesine sunulmalıdır.

Dört temel dil becerisinin iç içe öğretilmesi için etkinlik kitapları çeşitli dil düzeylerine yönelik olarak ayrı ayrı hazırlanmalıdır.

Kaynakça

Arı, B., ve Top, M. B. (2016). Türkülerin ortaokul Türkçe derslerinde kullanımı ve işlevleri. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, 30(30), 78–91. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.51385>

Artun, E. (2009). Ortak Türk kültürü ürünlerinin çocuk edebiyatına katkıları. https://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/erman_artun_ortak_turk_kulturu_cocuk_edebiyatina_katkilari.pdf

Çangal, Ö. (2012). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültür taşıyıcısı olarak türküler. Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi, 2(2), 9–20. https://www.academia.edu/9415341/Yabancılar_Türkçe_Öğretiminde_Kültür_Taşıyıcısı_Olarak_Türküler

Delen, M., & Toyran, M. (2023). Tokat türkülerindeki deyimlerin yabancılar Türkçe öğretiminde kullanımı. Aydın Tömer Dil Dergisi, 8(2), 171–189. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aydintdd/issue/80143/1250121>

Demirci, E. Ö. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şarkı kullanımı seviye A1 [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Göher, F. (2010). Türkülerde motifler. Türk Yurdu Dergisi, 30(62), 173–180.

İsen, M. (1997). Tezkirelere göre Osmanlı kültür coğrafyası. Akçağ Yayınları.

Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Nobel Yayıncılık.

Küçükbezirci, S. (2006). Konya merkez türküler. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.

Süğümlü, Ü., ve Tekşan, K. (2018). Türkülerin Türkçe eğitiminde kullanılabilirliği. Sakarya University Journal of Education, 8(4), 286–299. <https://doi.org/10.19126/suje.480111>

Yahya Kaçar, G. (2008). Rumeli türküler. Erdem, (51), 217–234.

İnternet Kaynakları

LearningApps. (n.d.). <https://learningapps.org/>

Wordwall. (n.d.). <https://wordwall.net/tr>

Slidesgo. (n.d.). <https://slidesgo.com/>

Türk Dil Kurumu. (n.d.). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>

YouTube. (n.d.). Türkü videosu [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=txWlZYY4Wfc>

Makale Bilgi Formu

Yazar(lar) Notları: Yazar(lar) editöre ve anonim hakemlere yardımcı yorumları ve önerileri için içten teşekkürlerini sunmak ister. (Eğer not yazmak istemiyorsanız, bu başlığı silin.)

Yazar(lar) Katkıları: Tüm yazarlar bu makalenin yazılmasına eşit şekilde katkıda bulunmuştur. Tüm yazarlar son taslağı okuyup onaylamıştır. (Yazarların katkı oranlarının farklı olup olmadığını lütfen belirtin.)

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.

